

Soltan Hacıbəyov – 105

Sənət karvanının əbədi yolu

Məşhur Hacıbəyovlar musiqi mədəniyyətimizə böyük töhfələr veriblər. Üzeyir bəydən başlayan yolu Zülfüqar, Çingiz, Niyazi Hacıbəyovlar kimi istedadlar davam etdiriblər. Onlardan biri də 1919-cu ildə Şuşada dünyaya göz açan Soltan Hacıbəyovdur. Bəstəkar “Karvan” yolu tutaraq musiqi ümmanın zəvvarına çevrilib.

Bu gün görkəmli sənətkarın 105 yaş tamam olur. Soltan Hacıbəyovun yaradıcılıq yolu öten əsrin 30-cu illərinin sonu – 40-cı illərinin əvvəllərinə təsadüf edir. Bu dövr Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafında böyük əhəmiyyətə malik idi. O, öz yaradıcılığında Üzeyir Hacıbəyovun müərəqqi ənənələrini davam etdirir, eyni zamanda, S.Prokofyevin, D.Şostakoviçin nailiyyətlərindən bəhrələnirdi. 1930-cu ildə Bakıya köçən Soltan bir müddət əmisi Üzeyir Hacıbəyovun ailəsində yaşayırdı və tərbiyə alır.

Soltan Hacıbəyov həyat və sənət yollarında pillə-pillə ucalıb. Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının, həm də Bəstəkarlar İttifaqının rəhbəri olub. Keçmiş SSRİ-nin Xalq artisti adına layiq görüldü. Soltan Hacıbəyovu anmaq üçün musiqişünas, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, Əməkdar incəsənət xadimi Zemfira Qafarova ilə həmsöhbət olduq.

– Soltan Hacıbəyovu necə xatırlayırsınız ?

– Soltan Hacıbəyov görkəmli bəstəkar olmaqla yanaşı, gözəl təşkilatçı idi. Onun Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasına rəhbərlik etdiyi illər musiqi ocağının ən parlaq dövrü hesab edilir. Mən o zaman konservatoriyada işləyirdim. Onun dövründə ayda bir dəfə konservatoriyada simfonik konsertlər keçirilirdi. O dövrdə, həmçinin ulu öndər Heydər Əliyev bu konsertlərdə iştirak edirdi. Görülən işləri

yüksək qiymətləndirərək insanların musiqi zövqünün artması üçün dövlət xadimlərini özünü bu konsertlərə gətirirdi. Bu konsertlərdə klassik rus, Avropa və Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri səslənirdi. Soltan müəllim gənc azərbaycanlı bəstəkarların da ifasına əhəmiyyət verirdi. Repertuara o əsərlərdən birini daxil etdirirdi. Bu da biz musiqişünaslar üçün təcrübə meydanı idi. O əsərlərə qulaq asaraq öz fikrimizi formalaşdırır, musiqi sənətinin incəliklərinə dərinlən yiyələnirdik. Biz musiqi əsərləri barədə həm diskussiya aparır, həm də yazırdıq. Şəxsən mənəm də bir musiqişünas kimi formlaşmamda Soltan Hacıbəyovun danılmaz əməyi olub. Soltan müəllim həm konservatoriyanın 50 illiyini qeyd etdirdi, həm də bu musiqi ocağı barədə kitab buraxdırdı.

– Soltan Hacıbəyov bəstəkar kimi necə xarakterizə edərdiniz ?

– Soltan Hacıbəyovun yaradıcı insan kimi vizit kartı “Karvan”dır. Əslində, bu böyük əsər olmalı idi. Soltan Hacıbəyov Türkmənistan Dövlət Opera və Balet Teatrının sifarişilə “Kəminə və Qazi” operasını yazmalı idi. Lakin əsər sona qədər yazılmamış qaldı. Bu opera əsasında “Karvan” simfonik lövhəsi yarandı. Bəstəkar sonradan bu əsəri yeni redaksiyada da işləmişdir. Ümumiyyətlə, Soltan Hacıbəyov yaradıcılığı üzərində həssaslıqla çalışırdı. Uğurlu alınmayan əsərləri heç zaman cəmiyyətə təqdim etməzdi.

Soltan müəllim, həmçinin “Gülşən”

baletinin yaradıcısıdır. Əsər Əli Vəliyevin eyniadlı povestinin motivləri əsasında bəstələnib. “Gülşən” müasir mövzuda yazılan ilk balet əsərimizdir. Təəssüf ki, bu balet unudulub. Bu gün nə göstərilir, nə də barəsində yazılır. Soltan bəy ilk uşaq operamızın da yaradıcısıdır. O, Nizami Gəncəvinin “İsgəndərnamə” poemasının motivləri əsasında “İsgəndər və çoban” əsərini bəstələyib.

– Bəstəkarın yaradıcılığının tədqiqi nə yerdədir ?

– Soltan müəllimin oğlu İsmayıl Hacıbəyov da görkəmli bəstəkarımız idi. Bu gün İsmayıl Hacıbəyovun həyat yoldaşı Ülviyyə xanım onun yaradıcılığını tədqiq edir. O, hər iki bəstəkarın arxivini ilə məşğuldur. Bu gün Soltan Hacıbəyovun fortepiano üçün yazdığı notlar tapılaraq ifa olunmaqdadır. Biz Bəstəkarlar İttifaqında bu notların ifasını təşkil edir, dahi bəstəkarımızın irsinin yaşamasını istəyirik. Ümid edirik ki, Soltan Hacıbəyovun başqa əsərləri də tapıla bilər.

– Müsahibə üçün çox sağ olun!

Ceyhun MİRZƏLİ